

STADSWANDELING

HIGHLIGHTS ALKMAAR

3,5

KILOMETERS

60

MINUTEN

25

LOCATIES

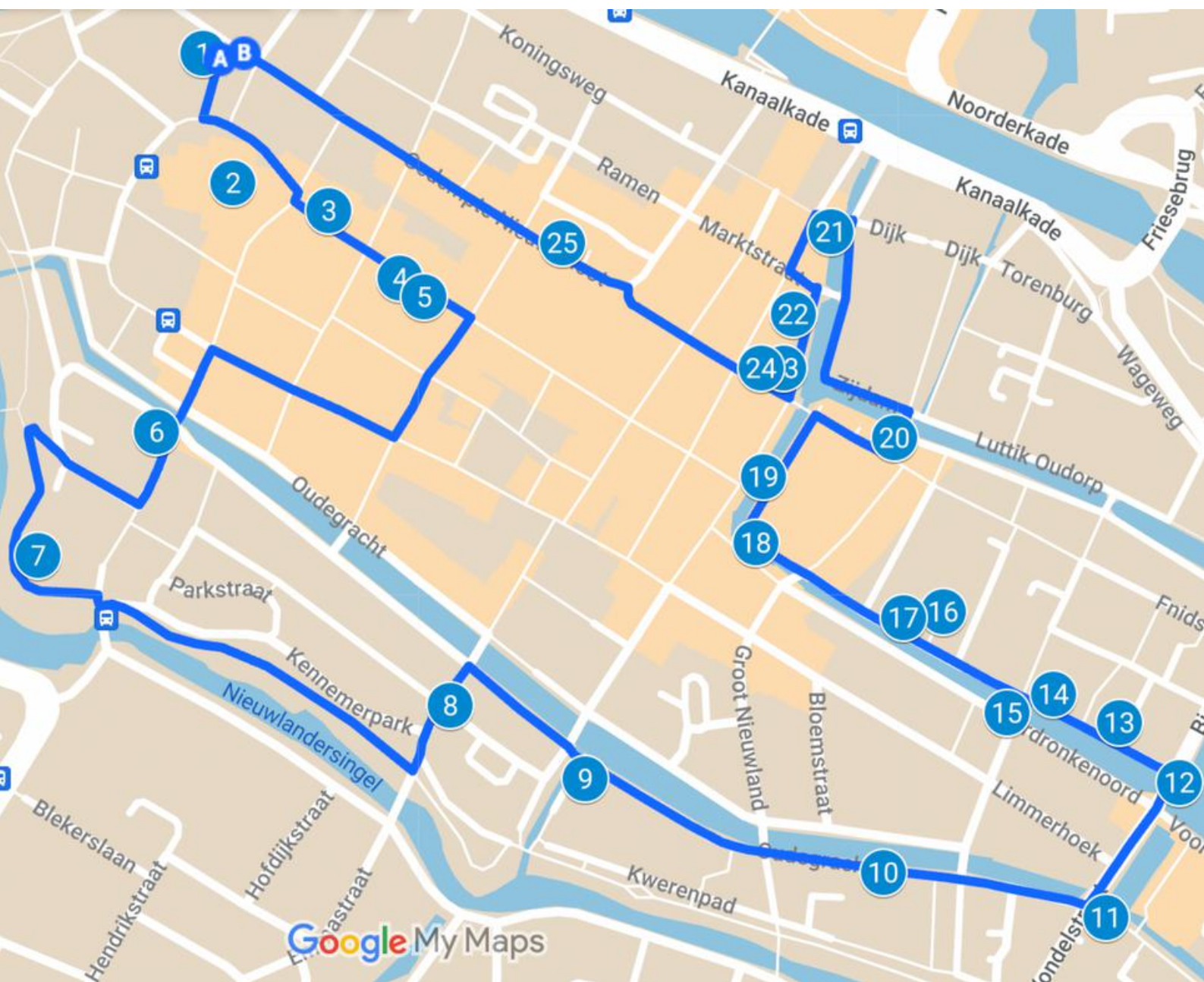
- 1 Stedelijk Museum | Canadaplein 1
- 2 Grote Sint Laurenskerk | Koorstraat 2
- 3 Huize Egmont | Langestraat 114
- 4 Oude stadhuis | Langestraat 97
- 5 't Moriaanshoofd | Langestraat 93
- 6 Hofje van Splinter | Ritsevoort 2
- 7 Molen van Groot (Piet) | Clarissenbuurt 4
- 8 Het kasteeltje | Gedempte Baansloot 12
- 9 Lutherse kerk | Oudegracht 187
- 10 Wildemanshofje | Oudegracht 45
- 11 Zoutkeet de Eendracht | Schelphoek
- 12 Accijnstoren | Bierkade 26
- 13 Voormalig r.k. weeshuis | Verdrunkenoord 12

- 14 Voormalige bejaardenhuis | Verdrunkenoord 28
- 15 De vigilantie | Verdrunkenoord 45
- 16 Sint Laurentiuskerk | Verdrunkenoord 68
- 17 Voormalige Pastorie Laurentiusparochie | Verdrunkenoord 78
- 18 Visbanken | Vismarkt
- 19 Beeld Truus Wijsmuller | Gewelfde stenenbrug
- 20 Het huis met de kogel | Appelsteeg 2
- 21 Nationaal Biermuseum | Houttil 1
- 22 Waagplein (kaasmarkt)
- 23 Waaggebouw en waagtoren | Waagplein
- 24 Kaasmuseum | Waagplein 2
- 25 Hof van Sonoy

STADSWANDELING

HIGHLIGHTS ALKMAAR

STADSWANDELING

Onze stadswandeling start bij het Stedelijk Museum in Alkmaar aan het Canadaplein 1.

Het Stedelijk Museum Alkmaar is het gemeentelijk museum van Alkmaar dat tot doel heeft de geschiedenis en het culturele erfgoed van de Noord-Hollandse stad Alkmaar te bewaren en te presenteren. Het museum is geopend in 1875 en is daarmee een van de oudste musea van Nederland.

Loop naar het zuiden op het Canadaplein en sla linksaf om het kerkplein te blijven. Vervolg je weg over het Kerkplein.

Op het Kerkplein vind je de Grote Sint-Laurenskerk. Dit is een met natuursteen beklede bakstenen kruisbasiliek met zevenzijdige koorsluiting. De bouw vond plaats van 1470 tot 1518. De kerk heeft vier traptorens en bevat het oudste nog te bespelen kerkorgel van Nederland. De van oorsprong katholieke kerk werd in 1573 protestant en heeft sinds 1996 geen religieuze functie meer. Er is een museum in gevestigd over de historie van het gebouw.

Sla linksaf naar de Sint Laurensstraat en ga direct weer links de Langestraat in.

3

Aan je linkerhand passeer je Huize Egmont.

Huize Egmont wordt ook wel Huize De Dieu genoemd, omdat het in 1742-1745 werd gebouwd voor Carel de Dieu (1700-1789). Architect Jean Coulon ontwierp voor De Dieu een huis in de zogenaamde Lodewijk XIV-stijl. Dat was een bepaalde stroming in barokke architectuur die, zoals de naam al zegt, teruggreep op de bouwwerken uit de tijd van de Zonnekoning Lodewijk XIV.

STADSWANDELING

Loop verder door de Langestraat en na ongeveer 70 meter vind je aan je rechterhand het oude stadhuis en Het Moriaanshoofd.

Het Stadhuis van Alkmaar is tussen 1509 en 1520 gebouwd in de gotische stijl. De hoektoren heeft een opengewerkte peervormige torenspits en het pand zelf is elf travéeën breed. Acht jaar na oplevering ging een groot deel van het pand in vlammen op, onder andere het archief is volledig vernietigd. Het complex is op 10 december 1969 opgenomen als rijksmonument. Het stadhuis heeft nog altijd de functie van stadhuis; sinds de bouw van het stadskantoor vervult het met name de functie van trouwlocatie.

Oude stadhuis

5

het Moriaanshoofd

Het Moriaanshoofd is rond 1730 gebouwd in opdracht van de Alkmaarse burgemeester Simon Schagen. Het huis dankt zijn naam aan de herberg die hier voorheen stond. De initialen van de bouwheer en zijn vrouw Cornelia Craft sieren de deurpanelen.

Sla na het Moriaanshoofd rechtsaf naar de Krebbesteeg. Neem de tweede straat rechts naar de Laat. Loop door deze straat, totdat je bij de Koorstraat komt. Ga hier linksaf. Steek het water over en aan je linkerhand vind je het Hofje van Splinter.

In 1646 werd overeenkomstig de testamentaire wens van Margareth van Splinter dit hofje gebouwd voor acht bewoonsters. De oorspronkelijke trapgevel aan het Ritsevoort is in de 18de eeuw gewijzigd in een lijstgevel. De voordeur geeft toegang tot een reeks van acht woningen langs een gedeeltelijk open galerij met vijf houten Toscaanse zuilen en een tonzoldering.

Hofje van Splinter

STADSWANDELING

➤ Loop verder door de Koorstraat en sla rechtsaf de Vrouwenstraat in. Loop deze helemaal uit en vervolg je weg over het Clarissenbolwerk. Je passeert hier de molen van Groot (Piet)

7

Molen De Groot of de Molen van Piet is een ronde stenen stellingmolen-korenmolen en werd gebouwd als walmolen op het Clarissenbolwerk nabij de vroegere Kennemerpoort. De molen domineert aldaar nog steeds het stadsbeeld. In 1884 werd de molen gekocht door Cornelis Piet, die onder in de molen een woning liet maken. De familienaam van deze molen bleef in de volksmond verbonden aan deze molen, en de oude naam De Groot wordt nog nauwelijks gebruikt. Tegenwoordig is de molen eigendom van de gemeente, maar wordt nog steeds bewoond en bemalen door een lid van de familie Piet.

➤ Loop over het Clarissenbolwerk en steek de Ritsevoort over. Vervolg aan de overkant je weg via het Kennemerbolwerk. Ga de eerste links – de Zilverstraat – en hier vind je "het Kasteeltje"

Dit kleurrijke Kasteeltje staat in het historische centrum en is het meest gefotografeerde monumentale Jugendstil-pand van Alkmaar.

➤ Ga voor het water rechtsaf naar de Oudegracht. Steek de brug over en aan je rechterhand zie je de Lutherse kerk.

STADSWANDELING

9

Lutherse kerk

Dit is een eenvoudig rechthoekig bakstenen gebouw uit 1692. Het is een goed voorbeeld van een zogenaamde schuilkerk. Het gebouw mocht in verband met de geldende voorschriften niet als kerk herkenbaar zijn en heeft nooit een toren bezeten. De hoge spitsboogvensters zijn van een 19de eeuwse houten tracering voorzien. Het heeft een bezienswaardig interieur met een fraai eikenhouten ingangsportaal en een orgel uit 1754.

Loop ruim 200 meter door over de Oudegracht en je passeert het Wildemanshofje aan de rechterkant.

Dit hofje is overeenkomstig de testamentaire wens van Gerrit Florisz Wildeman gesticht voor 24 bejaarde weduwen of dochters. Het is in 1714 gebouwd in een typische hofjesstijl. Het monumentale poortgebouw geeft toegang tot een rechthoekig hof waaraan alle woningen zijn gesitueerd. De enorme Wildeman boven de Poort wordt geflankeerd door vrouwenfiguren die de behoefte en ouderdom voorstellen.

10

Wildemanshofje

Loop de Oudegracht uit en sla linksaf de Korte Vondelstraat in. Voordat je linksaf slaat, vind je aan de overkant van de straat nog de zoutkeet de Eendracht.

11

De Eendracht

Het zuidoostelijk deel van de binnenstad kreeg aan het eind van de 18e eeuw een industriële bestemming. In het gebied verrezen onder andere diverse zoutketen. Uit het Middellandse Zeegebied aangevoerd ruw zout werd in de keten opgelost in zeewater en in open ijzeren pannen ingedampt tot gebruikszout. De Eendracht werd gebouwd in 1782. Tot in 1970 heeft hier handel in zeezout plaatsgevonden.

STADSWANDELING

Loop de Oudegracht uit en ga aan het eind naar links over de Korte Vondelstraat. Vervolg je weg door de Limmerhoek en de Bierkade. Aan het begin van de Bierkade vind je de Accijnstoren.

De Accijnstoren werd in 1622 gebouwd. Hier werden de stedelijke belastingen geheven. Het in Hollandse renaissance stijl opgetrokken gebouwtje is versierd met natuurstenen banden, hoekblokken en boogvullingen. De sierlijke houten toren met peervormige bekroning draagt een verguld scheepje als windvaan. In 1924 is het gebouwtje 4 meter verrold om de verbreding van de Bierkade mogelijk te maken.

12

Sla na het water linksaf en loop over Verdrunkenoord. Loop rechtdoor en in deze straat vind je achtereenvolgens het voormalig r.k. weeshuis en een voormalig bejaardenhuis. Aan de overkant zie je het oude monumentale pand de Vigilantie. Verderop passeer je de St Laurentiuskerk en de voormalige pastorie van de Laurentiusparochie. Aan het eind van Verdrunkenoord kom je bij de Visbanken of Vismarkt.

13

Dit weeshuis werd in 1818 gebouwd in neoclassicistische stijl naar ontwerp van de Alkmaarse meester timmerman Willem Hamer. Hamer was in Amsterdam geboren en bekleedde vele jaren de functie van stadsarchitect. Tal van elementen in zijn werk ontleende hij aan zijn oudere Amsterdamse collega Abraham van der Hart. Deze invloed is herkenbaar in de vijf traveeën brede lijstgevel van het weeshuis.

Dit is een monumentaal neorenaissance pand uit 1889. Het was oorspronkelijk in gebruik als bejaardenhuis bij de r.k. Plusstichting. De band in de gevel laat het motto zien: 'Breek den hungerigen uw brood en leid de armen en verlatenen in uw huis'. De portiek was oorspronkelijk toegankelijk via een enkele trap. De Amsterdamse dubbele toegangstoep is in de jaren '70 aangebracht.

14

STADSWANDELING

15

Dit is een 17de eeuwse pakhuys met een zogenaamde pilastergevel. Het is uitzonderlijk dat de pilasters niet op een lijst rusten, maar op vier afzonderlijke consoles. De gevel is iets voorover gebouwd om het hijsen te vergemakkelijken en het binnendringen van regenwater tegen te gaan. De beeldhouwde klauwstukken in de top zijn versierd met tropische vruchten. Waarschijnlijk verwijst de versiering naar het product dat hier oorspronkelijk werd opgeslagen.

De Sint Laurentiuskerk uit 1861 is in een neo-gotische bouwstijl ontworpen en uitgevoerd. Oorspronkelijk was de kerk ontworpen met een 60 meter hoge toren aan de voorkant van de kerk. Deze toren is echter door een aantal problemen maar voor een gedeelte opgetrokken, nl de hoofdingang, het koor en de klokkentoren. Van een toren is dan ook geen sprake meer. De bovenkant loopt nu gelijk met het dak van de kerk.

16

17

Vlak naast de kerk vind je de voormalige pastorie van de st laurentiusparochie. Het is een monumentaal pand.

Dit is een 16de eeuwse marktplaats met gebouwtjes uit de 18de en 19de eeuw. De twee galerijen worden gedragen door gietijzeren kolommen en geven beschutting aan de visverkopers. De deuren aan de grachtzijde gaven vroeger toegang tot een aanlegsteiger. Het dak van de galerij aan de grachtzijde is versierd met een stenen visser en een houten vissersvrouw. Voor de watervoorziening beschikt de markt over een dubbele pomp. In verband met het agressieve visafvalwater zijn de putroosters in de bestrating van koper.

18

STADSWANDELING

Loop door over de Visbanken en bij de brug vind je het beeld van Trees Wijsmuller.

Dankzij haar moedige optreden in de aanloopjaren naar de Tweede Wereldoorlog redde Truus Wijsmuller met de beroemde Kindertransporten de levens van duizenden vluchtende kinderen uit diverse Europese landen, met name van Joodse komaf. 'Tante Truus', zo noemden de vluchtende kinderen haar. En van deze zelfde kinderen kreeg zij tientallen jaren later als blijk van dank haar tweede bijnaam 'moeder van 1001 kinderen'. Ter ere van deze Alkmaarse heldin werd in 2020 dit beeld geplaatst.

Steek de brug niet over en vervolg je weg over de Mient. Ga aan het eind naar rechts naar de Fnidsen. Loop door tot de Appelsteeg en ga hier linksaf. In de Appelsteeg zie je het huis met de Kogel.

Dit is een 16de eeuwse huis met houten gevel langs de Zijdam. Elke verdieping van de houten gevel overkraagt de onderliggende verdieping. Op deze wijze werd optimale bescherming tegen het regenwater gerealiseerd. Tijdens het beleg van 1573 werd het huis door een Spaanse kogel getroffen. In verband met het brandgevaar werd het bouwen van houten gevels in Alkmaar in 1639 verboden.

Steek het water over en ga links. Je loopt nu op Zijdam. Aan het eind volg je de weg naar rechts, naar de Voordam. Loop deze helemaal uit en ga na ruim 100 meter linksaf naar de Peperstraat. Sla linksaf naar Houttil en loop langs het Nationaal Biermuseum Alkmaar.

Dit gebouw is van de voormalige bierbrouwerij 'de Boom'. Als onderdeel van een veel groter complex werd dit gebouwd in 1647. Het is typisch 17de eeuwse industriële vormgeving met talrijke rondboogvensters en nissen. Op de voorgevel aan de Pieterstraat herinnert een zandstenen bierton aan de oorspronkelijke bestemming. In de 19de eeuw is het pand grondig verbouwd en voorzien van een aantal grote vensters en een toegangspartij.

STADSWANDELING

Vervolg je weg over Houttil en ga de eerste links. Je komt nu op het Waagplein, waar je de Kaasmarkt, het Waaggebouw- en toren en het Hollands kaasmuseum vindt.

Het Waagplein is het bekendste plein van Alkmaar. Zomers wordt op het Waagplein de wereldberoemde kaasmarkt gehouden. Verder zijn rondom het Waagplein vele gezellige cafés en restaurants gevestigd. Het Waagplein is natuurlijk al eeuwenlang onlosmakelijk verbonden met kaas. In 1365 had Alkmaar al een kaasweegschaal, maar in 1622 werd pas het Kaasdragersgilde opgericht. Dit werd het eerste kaasmarktjaar in Alkmaar. In de 17e eeuw werd de kaas elk jaar vanaf mei tot Allerheiligen verhandeld op vrijdag en zaterdag. In de 18e eeuw werd 4 dagen per week een kaasmarkt gehouden. De kaasmarkt was nog lang een serieuze handel: in 1916 werd gemiddeld 300 ton kaas per marktdag omgezet.

22

23

De Waag in Alkmaar is een gebouw op het Waagplein dat in gebruik is geweest als kapel en waag. Het Hollands Kaasmuseum en de VVV zijn tegenwoordig in het gebouw gevestigd. Het gebouw heeft een toren met beroemde ruitertjes en een fraai carillon. Het gebouw is in 1969 aangewezen als rijksmonument. Op de gevel van de Waag staat de volgende spreuk: "SPQA (Senatus Populusque Alcariensis) RESTITVIT VIRTVS ABLATAE JVRA BILANCIS". Dit betekent ongeveer: "Moed en kracht schonken regering en burgerij van Alkmaar het verloren waagrecht terug". Door heldhaftig optreden van de bevolking van Alkmaar tijdens het ontzet van 8 oktober 1573 schonk de geestelijke macht de Waag terug aan de burgerij van Alkmaar.

Het Hollands Kaasmuseum is gevestigd in de Waag op het Waagplein. Het museum is geopend in 1983 en trekt jaarlijks 35.000 bezoekers. In het museum is onder andere de bereiding van zuivelproducten op de boerderij en in de fabriek te zien en wordt ook de handel en het leven op het platteland tentoongesteld.

24

STADSWANDELING

Verlaat het Waagplein via de Magdalenastraat. Loop deze uit en ga links de Gedempte Nieuwesloot op. Na 50 meter passeer je het Hof van Sonoy, het laatste punt van deze wandeling. Loop hierna rechtdoor als je weer bij het startpunt van de wandeling uit wilt komen.

Dit is een omvangrijk complex dat opgetrokken werd op de grondslagen van het rond 1400 gestichtte Witte Hof of Sint Maria Magdalena Klooster. Na de strijd met de Spanjaarden kreeg de gouverneur van het Noorderkwartier Diederik van Sonoy het oude klooster in 1574 in eigendom en verbouwde het tot zijn woning. Na vele wijzigingen en eigenaren werd het in 1744 verbouwd tot oude mannen- en vrouwenhuis of diaconiehuus. Zijn huidige bestemming heeft het hof sinds 1983.

22

